

Usklajen predlog ustavnih dopolnil

Postopek sprejemanja sprememb Ustave SFRJ se približuje koncu. V zvezni skupščini potekajo zadnje seje ustavne komisije, na kateri potekajo težavna usklajevanja zadnjih še neuskklajenih amandmajev. Temu delu vzporedno pa se odvija politična dejavnost, ki po svoji vsebini in ostrini presega vse okvire normalne parlamentarne razprave. Namesto strpnosti v razpravi in spoštovanju stališč, ki so bila v naši republiki sprejeta že junija v republiški skupščini in takoj posredovana zvezni ustavni komisiji, se v drugih okoljih porajajo očitki o tako imenovanem slovenskem egoizmu in separatizmu, o samovolji slovenskih predstavnikov, ki baje izražajo svoja osebna stališča in ne stališča slovenskega naroda, do odkritih groženj o slovenski odgovornosti, če ne bo prišlo do uskladitve ustavnih amandmajev. Priča smo torej izredno vročim razpravam, ki jim dvigajo temperaturo tudi neurejene razmere v avtonomni pokrajini Kosovo, vroče razprave o spremembi republiške ustave SR Srbije in zlovešči mitingi solidarnosti.

Za kaj pravzaprav gre? Nesporo pomeni predlog amandmajev k ustavi SFRJ bistveno bolj sprejemljivo osnovo za sprejem dokončnega predloga za spremembo ustave od osnutka, ki je bil v javni razpravi. Predvsem velja to za tisti del, ki se nanaša na družbenoekonomski sistem. Predlagane rešitve povečujejo možnosti za učinkovite spremembe v gospodarskem sistemu in krepijo sposobnost in odgovornost republik ter pokrajin za njihov lasten in skupni razvoj Jugoslavije kot celote. Kljub temu napredu v oblikovanju predloga amandmajev, pa ta vsebuje tudi rešitve s področja političnega sistema, ki nasprotujejo osnovnim načelom enakopravnosti narodov in narodnosti, ki svoje suverene pravice v načelu udeležujejo v socialističnih republikah in avtonomnih pokrajinah, v federaciji pa le tiste, o katerih se tako v skupnem interesu **soglasno** sporazumejo.

Tako smo v naši republiki ocenili, da niso sprejemljivi naslednji amandmaji:

– amandma XXV tč. 4, ki ureja postopek, ko je podan sum, da je republiški zakon v nasprotju z zveznim zakonom. Po predlogu velja do ugotovitve ustavnega sodišča SFRJ ali je republiški zakon v nasprotju z zveznim zakonom, zvezni zakon. Izpeljava takega načela pa bi pomenila, da bi lahko vsakdo, kadar bi mu to ustrezalo, spodbijal ustavno skladnost republiškega zakona in s tem v konkretnem primeru do razsodbe zveznega ustavnega sodišča uveljavljal neposredno veljavnost zveznega zakona (z vsemi posledicami, ki iz tega nastaja,

t.j. neposredno vključevanje zveznih upravnih organov v reševanje konkretnega stanja). Na ta način, bi bila iz formalnih razlogov izničena izvirna pravica republike ali avtonomne pokrajine, da ureja določena družbena razmerja;

– amandma XXXIV, ki ureja financiranje JLA na ta način, da se lahko predpiše financiranje potreb JLA tudi iz davka iz dohodka organizacij združenega dela oziroma posebnega prometnega davka. Tak način financiranja proračunske ustanove, kar JLA je, krši načelo, da je JLA skupna in da vsaka republika prispeva k financiranju le-te **sorazmeren** delež;

– amandma XXXVI, ki uvaja spremembe v pristojnosti Zbora republik in pokrajin s tem, da namesto soglasja uveja načelo dvo-tretjinskega odločanja delegatov v tem zboru;

– amandma XXXIII, ki uvaja na novo možnost razširjanja pristojnosti federacije na področju državne varnosti s tem, da se lahko po sklepu organov federacije ustanovljajo dislocirane enote teh organov v republikah in pokrajinah;

– amandma XXXVII, ki ureja volitve članov predsedstva tako, da se po izvolitvi v republiki oziroma pokrajini opravi še verifikacija v obeh zborih Skupščine SFRJ.

Sprejetje teh amandmajev bi bilo v direktnem nasprotju s stališči, ki so bila v naši republiki oblikovana v javni razpravi in sprejetja tako na republiški konferenci SZDL kot tudi v republiški skupščini. Gre torej za ohranitev suverenih pravic, ki so utemeljene v veljavni ustavi in od katerih ne nameravamo odstopati. Odločno moramo zavrniti teze o omejeni suverenosti, ki se porajajo v posameznih razpravah na različnih forumih širom Jugoslavije. Napadi na slovensko vodstvo so poskus diskreditiranja tega vodstva, poskus vnašanja nemira in netolerantnosti med narode Jugoslavije in so v svoji končni konsekvenci poskus razbijanja take Jugoslavije, kot je bila ustanovljena in pogojena s sklepi II. zasedanja AVNOJA v Jajcu. Iz teh razlogov ne moremo ocenjevati pritiske in razširjanja laži o domnevni separacijski naravnosti Slovenije drugače, kot poskus zanikanja naše lastne suverenosti in omejevanje naše svobodne odločitve, da živimo v skupni, za vse svobodni Jugoslaviji.

IVO BERNARD

P. S.: V času pisanja tega prispevka so potekale še zelo ostre razprave v skupščinskih odborih. Zdaj so se zadeve uredile tako, da so sprejeli glede fidnciranja JLA rešitev, ki je v skladu s stališči slovenske skupščine. Sporne predloge amandmajev pa niso v paketu, o katerem se bodo izrekale republiške skupščine.

DOGOVORI

GLASILO SZDL LJUBLJANA CENTER

LETO XV – 25. oktober 1988

ŠTEV: 10 BREZPLAČNO

Premalo odločnosti na poti iz krize

Tako dolgo pričakovana 17. seja CK ZKJ je minila brez velikih presenečenj in zgodovinskih preobratov. Zaključki, ki so bili sprejeti niso pretresljivi. Kljub temu pa velja poudariti, da so člani CK ovrgli tako krčevito ponujane recepte monolitizma in mukotrno izoblikovali nastanek tistega, kar bi lahko imenovali premik k socializmu po meri ljudi. Toda brez velikih upov; v politiki se uspeva na ravni konkretne operacionalizacije ciljev. Tvorci te seje so tudi tokrat večinoma ostajali pri splošnih razlagah, v hotenju in domnevnih podlagah za to. Kot bi ne vedeli, da bi moral vsak namerni poseg v razvojni proces izhajati iz poznavanja izredne kompleksnosti in raznovrstnosti konkretnih razmer, kot tudi spoznanj znanosti ter nujnega povezovanja prvega in drugega. Kot bi ne vedeli, da je prav ideološki politični monoizem eden glavnih vzrokov kriz dosedanjih socializmov, vključno z našim. Kot bi ne vedeli, da je iskanje vzrokov za neuspeh vedno povezano tudi z vprašanji o (ne) odgovornosti. Kot bi ne vedeli, da so vsa ta zborovanja v zadnjem času klub čustvenemu naboju, ki ga poraja stanje na Kosovu, prvenstveno posledica socialne ogroženosti čedalje večjega števila ljudi v najbolj nerazvitih delih Jugoslavije, ki odločno zahtevajo takojšnjo rešitev svojih problemov.

Zavedamo se, da to ni možno. Neumestno je izkoriščati in vzpodbujati to iracionalnost, kajti na ta način se izove in se je izzvalo neobvladljivo stihijo, ki ne rešuje ničesar. Možnost rešitve lahko pričakujemo le s temeljito prenovo političnega in gospodarskega sistema. O tem se temperamentno prepra-

mo že celo desetletje: pa ne zato ker ne bi vedeli kako, temveč predvsem zato, ker to ni dialog enakopravnih. Nekateri si krčevito prizadevamo za preboj, drugi pa si prav tako krčevito prizadevajo, da obdrže monopol odločanja, čeprav že zelo dolgo sestopajo z oblasti. Ob vseh zaključkih, sprejetih na tej seji se porodi vprašanje: zakaj niso te težnje našle prostor v ustavnih spremembah, ki jih je sedaj zvezni zbor soglasno preoblikoval v predlog. Prav sprememba ustave bi bil lahko tisti konkretni akt krepitve demokracije in pravne države, ter tudi akt ločitve države in partije. Tako ostajajo ustavne spremembe zgolj nastavek za delno gospodarsko prenovo, medtem, ko v bistvu ohranjajo mehanizme in instrumente za zagotavljanje odločujočih pozicij dosedanjih struktur. Toliko o upanju, izgubljeni priložnosti in nedoslednosti. Toda kljub temu ne velja sejati pesimizma. Prizadevati si moramo še nadalje pritisniti za preboj te sivine. Ena od možnosti za to so tudi majski ukrepi zvezne vlade s katerimi želi vplivati na gospodarska gibanja. Ob oceni teh ukrepov ne moremo mimo ugotovitve dr. Bajta z Ekonomskega inštituta Pravne fakultete, da gospodarska gibanja ne presenečajo, saj so bila predvidljiva in predvidena (vključno z inflacijo). Presenečajo pa presenečenja. To kar preseneča, ugotavlja dr. Bajt, je pravzaprav splošno presenečenje z zdajšnjimi gospodarskimi dogajanjimi in zahteve političnega in državnega vodstva po ukrepih, ki naj bi zagotovili povečanje proizvodnje, zaustavili rast cen in ohranili življenjsko raven ob hkratnem vztrajanju na ekonomski politiki majskega paketa. Tega ni

moč zagotoviti hkrati. Hitro bi lahko zaustavili cene samo s ponovno uporabo administrativnih ukrepov. Za rast proizvodnje ni nikakršnih vzvodov. Trajnejšo rast lahko dosežemo le s povečanjem izvoza in podpiranjem nekaterih oblik domačega investicijskega povpraševanja. Ohranitev življenjske ravni pa ob takšnih gibanjih lahko zagotovimo le s prerazdelitvijo družbenega produkta, to je z radikalnim zmanjšanjem splošne porabe, za kar pa ni prave volje. Ob tem dr. Bajt dodaja, da je bila zaradi podobnih zahtev političnega in državnega vodstva sredi leta 1985 opuščena takratna pravilna usmeritev ekonomske politike, ki je že dajala prve pozitivne rezultate, kar za sedaj še ne moremo reči. Takratna sprememba je podaljšala agonijo jugoslovanskega gospodarstva za nadaljnja tri leta in ustvarila še bolj neugodne okoliščine za preobrat. Šele v septembru in v zadnjem četrtletju, bi lahko seveda ob vztrajanju na proklamirani politiki, pričakovali umiritev rasti cen. Tega ni bilo, dodati pa še moramo, da pri teh predvidevanjih ni bila upoštevana katastrofalna letina. Povzeta ocena dr. Bajta je dovolj zgovorna in lahko dodamo le tisto: kot bi ne vedeli.

Nekaj pa le vemo. Sedanja gibanja so vse prej kot ugodna in če h temu dodamo vse prej kot ugodno politično ozračje, ki se je po 17. seji le deloma zbristilo, potem nimamo kaj dosti vzroka za zadovoljstvo. Ljubljana in naša občina nista izvzeti. Zaradi tega pozivi jugoslovanskega mladinskega predsedstva in večjega dela mlade generacije k razumnosti niso tja v tri dni vržena fraza ampak imajo globoko vsebino.

MARKO GOLOB

Spoštovani bralci

Minilo je štiri mesece, odkar je 21. junija izšla 9. številka Dogovorov. Na zadnji strani smo tedaj zapisali, da bo izšla naslednja številka našega lista 20. septembra. Običaj je namreč, da v juliju in avgustu Dogovori ne izhajajo.

Zadeve pa so se zasukale nekoliko drugače. Takoj po poletnih počitnicah smo ugotovili, da zaradi izredno povišanih stroškov tiska nimamo dovolj sredstev. Hkrati se je znašel v hudi stiski tudi občinski proračun, ki je bil doslej edini vir financiranja občinskega glasila. Uredniški odbor in svet za časopisno in informativno dejavnost sta tedaj sklenila, da izid te številke odložimo.

Tako se je zgodilo, da smo Dogovore izdali šele 25. oktobra. Do konca leta nam bo v najboljšem primeru uspelo izdati največ še dve številki.

V času, ko nismo izhajali, smo obravnavali različne zamisli in izračunavali, kako bi vam zagotovili kar najbolj celovito informacijo predvsem o dogajanjih v občini in v krajevnih skupnostih. Občinski proračun v prihodnjem letu brzkone ne bo mogel zagotoviti vseh sredstev na izhajanje našega glasila. Zaradi tega smo se ob izidu te številke sklenili obrniti na delovne organizacije in zasebne obrtnike v naši občini s ponudbo za komercialno sodelovanje. Če se bodo odzvali naši ponudbi, bomo imeli v prihodnjih številkah Dogovorov več komercialnih obvestil. Prepričani smo, da bralci zaradi tega ne bodo prav nič prikrajšani, saj je tudi tako obvestilo koristna in zelo uporabna informacija.

Razmišljamo tudi o naročninah. Takšen predlog dajemo v razmislek tudi vam, vendar s pripombo, da bi bila naročnina v vsakem primeru le simbolična in bi znašala največ 2000 dinarjev na leto. Takšna naročnina sicer ne bi rešila finančnega problema Dogovorov pač pa bi pomenila le enega od prispevkov za kar najbolj nemoteno izhajanje glasila.

Za zdaj toliko. V razmislek in v opravičilo. Upamo, da se bomo lahko oglasili spet konec novembra in v sredini decembra.

Glavni in odgovorni urednik
NIKO ISAJEVIČ

